ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

20. ledna 2005 *

Ve věci C-27/02,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě Protokolu ze dne 3. června 1971 o výkladu Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a soudních věcech Soudním dvorem, podaná rozhodnutím Oberlandesgericht Innsbruck (Rakousko) ze dne 14. ledna 2002, došlým Soudnímu dvoru dne 31. ledna 2002, v řízení

Petra Engler

proti

Janus Versand GmbH,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, C. Gulmann a R. Schintgen (zpravodaj), soudci,

* Jednací jazyk: němčina.

generální advokát: F. G. Jacobs,
vedoucí soudní kanceláře: M.-F. Contet, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 26. května 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za P. Engler K.-H. Plankelem a S. Ganahlem, Rechtsanwälte,

— za Janus Versand GmbH A. Mattem, Rechtsanwalt,

— za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s A. Klauserem, Rechtsanwalt,

— za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud a W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. července 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 bodů 1 a 3, jakož i čl. 13 prvního pododstavce bodu 3 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1, a – pozměněný text – s. 77), ve znění Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), ve znění Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a ve znění Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva").

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi P. Engler, rakouskou státní příslušnicí s bydlištěm v Lustenau (Rakousko), a společností zásilkového prodeje založenou podle německého práva Janus Versand GmbH (dále jen „Janus Versand"), se sídlem v Langenfeld (Německo), jehož předmětem je žaloba směřující k určení, že Janus Versand je povinna vydat P. Engler výhru, jelikož v zásilce, která jí byla jmenovitě zaslána, vyvolala tato společnost u P. Engler dojem, že jí byla udělena cena.

Právní rámec

Bruselská úmluva

3 Pravidla o příslušnosti stanovená Bruselskou úmluvou jsou uvedena v hlavě II této úmluvy, která se skládá z článků 2 až 24.

4 Článek 2 první pododstavec Bruselské úmluvy, který je součástí hlavy II této úmluvy, oddílu 1 nazvaného „Všeobecná ustanovení", stanoví pravidlo o psané zásadě následovně:

„Nestanoví-li tato úmluva jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu." *(neoficiální překlad)*

5 Článek 3 první pododstavec Bruselské úmluvy, který se nachází ve stejném oddíle, stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 6 této hlavy." *(neoficiální překlad)*

6 V článcích 5 až 18 Bruselské úmluvy, které tvoří oddíly 2 až 6 hlavy II této úmluvy, jsou stanovena pravidla o zvláštní, obligatorní nebo výlučné příslušnosti.

7 Podle článku 5, který je uveden v oddíle 2 nazvaném „Zvláštní příslušnost" hlavy II Bruselské úmluvy, tedy:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována:

1) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn; [...]

[...]

3) ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání [deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti], u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události;

[...]" *(neoficiální překlad)*

8 Ve stejné hlavě II Bruselské úmluvy články 13 až 15 této úmluvy tvoří oddíl 4, nazvaný „Příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv".

9 Článek 13 Bruselské úmluvy zní takto:

„Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené osobou pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, dále jen ‚spotřebitel', se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5:

1) jedná-li se o koupi movitých věcí na splátky;

2) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí nebo

3) u jiných smluv, jejichž předmětem je poskytnutí služeb nebo movité věci, jestliže:

a) ve státě bydliště spotřebitele předcházela uzavření smlouvy zvláštní, výslovně jemu určená nabídka nebo reklama a

b) spotřebitel v tomto státě učinil nezbytné právní úkony směřující k uzavření smlouvy.

Nemá-li smluvní partner spotřebitele bydliště na území některého smluvního státu, avšak v některém členském státě má pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním při sporech vyplývajících z jejich provozu jednáno tak, jako by měl bydliště na území tohoto státu.

Tento oddíl se nepoužije na smlouvy o přepravě." *(neoficiální překlad)*

10 Podle článku 14 prvního pododstavce Bruselské úmluvy:

„Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů smluvního státu, na jehož území má tento smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel." *(neoficiální překlad)*

11 Od tohoto pravidla o příslušnosti je možné se odchýlit pouze při dodržení podmínek stanovených v článku 15 Bruselské úmluvy.

Příslušná ustanovení vnitrostátního práva

12 Článek 5j rakouského zákona o ochraně spotřebitele (BGBl. 1979/140) zní takto:

„Podniky, které zasílají určitému spotřebiteli sliby udělení ceny nebo další podobné zprávy, napsané tak, že vyvolávají dojem, že spotřebitel vyhrál určitou cenu, musí tuto cenu spotřebiteli vydat; tato cena může být rovněž požadována soudní cestou."

13 Toto ustanovení bylo přidáno k zákonu o ochraně spotřebitele článkem 4 zákona o smlouvách uzavřených na dálku (BGBl. I, 1999/185) při provedení směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319) do rakouského práva.

14 Uvedené ustanovení vstoupilo v účinnost dne 1. října 1999.

15 Oberlandesgericht Innsbruck ve svém rozhodnutí o předložení předběžné otázky upřesňuje, že cílem uvedeného článku 5j je přiznat právo na žalobu spotřebiteli za účelem soudního vymáhání „slibu výhry", pokud je spotřebitel uveden v omyl skutečností, že ho podnikatel osobně kontaktoval a vyvolal u něho dojem, že vyhrál cenu, zatímco skutečný cíl postupu, který spočívá v tom, že je vyvolána objednávka zboží, je vysvětlen pouze malými písmeny nebo na nenápadném místě dopisu a obtížně srozumitelnou formou.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

16 Ze spisu k věci v původním řízení vyplývá, že na počátku roku 2001 P. Engler obdržela od Janus Versand, která vykonává činnosti zásilkového prodeje zboží, dopis, který jí byl osobně adresován na adresu jejího bydliště. Tento dopis obsahoval jednak „poukázku k vyplacení", jejíž forma a obsah vyvolaly u příjemkyně dojem, že vyhrála v rámci „hotovostního losování" organizovaného touto společností cenu ve výši 455 000 ATS, a jednak katalog zboží společnosti – která zřejmě ve svých obchodních vztazích se svými zákazníky vystupovala rovněž pod jménem „Handelskontor Janus GmbH" – přičemž k tomuto katalogu byl připojen formulář „nezávazná zkušební objednávka". V reklamním prospektu zaslaném P. Engler uvedla Janus Versand, že může být rovněž kontaktována prostřednictvím internetu na následující adrese: www.janus-versand.com.

17 Na „poukázce k vyplacení" se nachází slovo „potvrzení", jakož i tučně vytištěné výherní číslo. Jméno a adresa příjemkyně a osoby oprávněné z této poukázky je P. Engler, přičemž vše je opatřeno údajem „osobní – nepřevoditelné". „Poukázka k vyplacení" uvádí rovněž tučně vytištěnou výherní částku v číslech (455 000 ATS) a pod ní stejnou částku slovy, jakož i potvrzení podepsané jistým Ulrichem Mänderckem, kterým se potvrzuje, že „uvedená částka ceny je správná a souhlasí s našimi doklady", přičemž vedle tohoto podpisu je uvedena zmínka „kancelář a společnost diplomovaných a přísežných znalců". Krom toho byla P. Engler požádána, aby přilepila na „poukázku k vyplacení" a na místo pro to určené „oficiální pečeť kanceláře", která byla přiložena k dopisu, a zaslala společnosti Janus Versand zpět formulář „nezávazná zkušební objednávka". Na „poukázce k vyplacení" se dále nachází kolonka vyhrazená pro datum a podpis, údaj „zde vyplnit" a odkaz malými písmeny na podmínky účasti a vydání údajného výherního losu. „Poukázka k vyplacení" vyzývá konečně příjemkyni, aby tuto poukázku ještě „dnes" řádně vyplnila a zaslala zpět ke zpracování; k tomu je přiložena obálka.

18 Za těchto podmínek P. Engler, tak jak ji Janus Versand vyzvala, vrátila této společnosti „poukázku k vyplacení", jelikož si myslela, že je dostačující k získání slíbené výhry 455 000 ATS.

19 Janus Versand nejprve nereagovala, poté odmítla zaplatit P. Engler uvedenou částku.

20 Paní Engler tedy podala u rakouského soudu žalobu proti Janus Versand, založenou v zásadě na článku 5j rakouského zákona o ochraně spotřebitele a směřující k určení, že tato společnost je povinna jí zaplatit částku 455 000 ATS včetně úroků a příslušenství. Podle názoru P. Engler má tento nárok smluvní povahu, jelikož Janus Versand ji chtěla svým slibem udělení výhry přimět k uzavření kupní smlouvy na movité věci s touto společností. Takový nárok se však zakládá rovněž na dalších žalobních důvodech, zejména porušení předsmluvních závazků. Podpůrně má žalobkyně v původním řízení za to, že má nárok založený na deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti.

21 Janus Versand napadla příslušnost rakouských soudů k rozhodnutí o uvedeném nároku, přičemž zdůraznila předně, že dopis, na němž je založen, nepochází od ní, ale od Handelskontor Janus GmbH, společnosti, která je odlišným právním subjektem, dále, že neslíbila P. Engler žádnou cenu, a konečně, že s ní není ve smluvním vztahu.

22 Dne 2. října 2001 Landesgericht Feldkirch (Rakousko) zamítl žalobu P. Engler pro nepříslušnost, jelikož podle něj nepodala důkaz o existujícím vztahu mezi společností Janus Versand a odesílatelem slibu udělení výhry, to jest společností „Handelskontor Janus GmbH, Postfach 1670, Abt. 3 Z 4, D–88106 Lindau".

23 Petra Engler proti tomuto rozsudku podala odvolání k Oberlandesgericht Innsbruck.

24 Tento soud má za to, že pro rozhodnutí o otázce mezinárodní příslušnosti je třeba vzít v úvahu Bruselskou úmluvu. V tomto ohledu je třeba určit, zda na žalobu podanou P. Engler musí být nahlíženo jako na žalobu založenou na právu smluvní povahy ve smyslu článku 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, nebo zda je taková žaloba podána na základě deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti ve smyslu bodu 3 uvedeného článku, anebo konečně, zda spadá pod čl. 13 první pododstavec bod 3 této úmluvy.

25 Předkládající soud uvádí, že podobná otázka již byla Soudnímu dvoru položena Oberster Gerichtshof (Rakousko) ve věci, která vedla k rozsudku ze dne 11. července 2002, Gabriel (C-96/00, Recueil, s. I-6367), vydanému až po předložení projednávané předběžné otázky Soudnímu dvoru, avšak že skutkový základ sporu uvedené věci se liší od skutkového základu sporu projednávané věci. Ve věci Gabriel činil dotčený podnik totiž účast na loterii – a v důsledku toho i vyplacení údajně vyhrané ceny – závislou na předchozím učinění objednávky spotřebitelem, zatímco ve věci, kterou má rozhodnout uvedený soud, vydání výhry není závislé ani na

objednání zboží spotřebitelem, ani na jeho dodání společností Janus Versand. Zaslání „poukázky k vyplacení" má být za tímto účelem postačující.

26 Spotřebitel však současně se zprávou o údajné výhře údajně obdržel katalog výrobků prodávaných společností Janus Versand a formulář „nezávislá zkušební objednávka", který ho měl zjevně přimět k uzavření kupní smlouvy na movité věci nabízené touto společností. Předkládající soud z toho vyvozuje, že v uvedené věci, která vedla k výše uvedenému rozsudku Gabriel, došlo k uzavření kupní smlouvy na movité věci, naproti tomu v projednávaném případě, nezávisle na slibu výhry, který může být posouzen odděleně, existovaly mezi účastníky řízení pouze předsmluvní vztahy.

27 Vzhledem k tomu, že za těchto podmínek řešení sporu, který má být rozhodnut, závisí na výkladu Bruselské úmluvy, Oberlandesgericht Innsbruck se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující otázku:

„S ohledem na Bruselskou úmluvu [...] představuje právo na žalobu udělené spotřebiteli článkem 5j zákona o ochraně spotřebitele [...], ve znění vyplývajícím z čl. 1 odst. 2 rakouského zákona o smlouvách uzavřených na dálku [...], umožňující spotřebiteli domáhat se soudní cestou vůči podnikům zdánlivě vyhrané ceny v případě, že tyto podniky zasílají (nebo zaslaly) určitému spotřebiteli slib udělení ceny nebo jiné podobné zprávy, jejichž formulace může (nebo mohla) svou povahou u spotřebitele vyvolat dojem, že vyhrál určitou cenu:

a) nárok smluvní povahy ve smyslu článku 13 [prvního pododstavce] bodu 3,

nebo

b) nárok smluvní povahy ve smyslu čl. 5 bodu 1,

nebo

c) nárok plynoucí z deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti ve smyslu čl. 5 bodu 3,

za předpokladu, že obvykle rozumný spotřebitel mohl podle zaslaných podkladů vycházet z toho, že je postačující požadovat částku uvedenou v tomto ustanovení vrácením přiložené poukázky k vyplacení a že vyplacení ceny není závislé na objednání a dodání zboží podnikem slibujícím výhru, avšak současně za předpokladu, že spotřebitel obdržel s údajným slibem výhry katalog výrobků stejného podniku společně s formulářem o nezávazné objednávce?"

K předběžné otázce

28 S ohledem na skutkový kontext věci v původním řízení je namístě v podstatě chápat položenou otázku tak, zda pravidla o příslušnosti stanovená Bruselskou úmluvou musejí být vykládána ve smyslu, že žaloba, kterou se spotřebitel domáhá určení

podle právních předpisů smluvního státu, na jehož území má své bydliště, že společnost zásilkového prodeje se sídlem v jiném smluvním státě je povinna vydat cenu zdánlivě jím vyhranou, má smluvní povahu ve smyslu čl. 5 bodu 1 nebo čl. 13 prvního pododstavce bodu 3 této úmluvy, nebo představuje žalobu na základě deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti ve smyslu čl. 5 bodu 3 úmluvy, pokud tato společnost zaslala spotřebiteli jmenovitě označenou zásilku, která mohla vyvolat dojem, že mu bude udělena cena, vyžádá-li si její vyplacení zasláním „poukázky k vyplacení" přiložené k této zásilce, a pokud tato zásilka krom toho obsahuje reklamní katalog zboží této společnosti s formulářem „nezávazná zkušební objednávka", aniž by udělení uvedené ceny bylo závislé na objednání zboží, a to i tehdy, pokud spotřebitel skutečně žádnou takovou objednávku neučinil.

29 Za účelem zodpovězení takto přeformulované otázky je třeba nejdříve poukázat na to, že v souladu s ustálenou judikaturou pojem věcí týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti podle čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy zahrnuje veškeré nároky, které směřují k uplatnění odpovědnosti žalovaného a které nesouvisí se smlouvou nebo s nároky ze smlouvy ve smyslu čl. 5 bodu 1 této úmluvy (viz zejména rozsudky ze dne 27. září 1988, Kalfelis, C-189/87, Recueil, s. 5565, bod 17; ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler, C-261/90, Recueil, s. I-2149, bod 16; ze dne 27. října 1998, Réunion européenne a další, C-51/97, Recueil, s. I-6511, bod 22; výše uvedený rozsudek Gabriel, bod 33, a rozsudek ze dne 1. října 2002, Henkel, C-167/00, Recueil, s. I-8111, bod 36).

30 Z toho vyplývá, že je třeba nejdříve přezkoumat, zda žaloba, jakou je dotčená žaloba v původním řízení, má smluvní povahu.

31 V tomto ohledu je namístě konstatovat, že čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy se vztahuje obecně na spory týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy, zatímco článek 13 této úmluvy se vztahuje specificky na různé druhy smluv uzavřených spotřebitelem.

32 Jelikož článek 13 Bruselské úmluvy tudíž představuje *lex specialis* k čl. 5 bodu 1 úmluvy, je třeba nejdříve určit, zda žaloba, která vykazuje znaky uvedené v předběžné otázce, tak jak je přeformulována v bodě 28 tohoto rozsudku, může spadat do oblasti působnosti prvního z těchto dvou ustanovení.

33 Jak opakovaně konstatoval Soudní dvůr, pojmy použité Bruselskou úmluvou – a zejména pojmy uvedené v čl. 5 bodech 1 a 3 a článku 13 úmluvy – musejí být vykládány autonomně, a to především s přihlédnutím k systematice a cílům uvedené úmluvy za účelem zajištění jednotného použití této úmluvy ve všech smluvních státech (viz zejména rozsudky ze dne 21. června 1978, Bertrand, C-150/77, Recueil, s. 1431, body 14 až 16; ze dne 19. ledna 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Recueil, s. I-139, bod 13; ze dne 3. července 1997, Benincasa, C-269/95, Recueil, s. I-3767, bod 12; ze dne 27. dubna 1999, Mietz, C-99/96, Recueil, s. I-2277, bod 26, a výše uvedený rozsudek Gabriel, bod 37).

34 Co se týče konkrétněji článku 13 prvního pododstavce Bruselské úmluvy, Soudní dvůr již rozhodl, opíraje se o kritéria uvedená v předcházejícím bodě, že bod 3 tohoto ustanovení se použije pouze tehdy, pokud zaprvé je žalobce konečným soukromým spotřebitelem nejednajícím v rámci profesionální nebo podnikatelské činnosti, zadruhé, pokud žaloba souvisí se smlouvou uzavřenou mezi tímto spotřebitelem a podnikajícím prodejcem, jejímž předmětem je dodání movitých věcí nebo poskytnutí služeb a z níž vznikly oboustranné a vzájemně na sobě závislé závazky mezi oběma smluvními stranami, a zatřetí, pokud jsou splněny obě zvláštní

podmínky uvedené v čl. 13 prvním pododstavci bodu 3 písm. a) a b) (viz výše uvedený rozsudek Gabriel, body 38 až 40 a 47 až 51).

35 Je však třeba konstatovat, že všechny tyto podmínky nebyly v původním řízení splněny.

36 Je totiž nesporné, že v situaci takového druhu má žalobkyně v původním řízení sice vlastnosti spotřebitele uvedené článku 13 prvním pododstavci Bruselské úmluvy a že se prodejce obrátil na spotřebitele formami stanovenými v bodě 3 písm. a) tohoto ustanovení tím, že mu zaslal osobně adresovaný dopis, který obsahoval slib udělení ceny a k němuž byl přiložen katalog s objednacím lístkem doporučujícím prodej jeho movitých věcí ve smluvním státě bydliště spotřebitele, za účelem přimět spotřebitele k tomu, aby využil naléhání podnikatele, avšak v projednávaném případě není krok podnikatele následován uzavřením smlouvy mezi spotřebitelem a podnikajícím prodejcem, která se týká zvláštních předmětů uvedených v tomto ustanovení a v jejímž rámci vznikly stranám synalagmatické závazky.

37 Je tedy nesporné, že ve věci v původním řízení udělení ceny údajně získané spotřebitelem nezáviselo na podmínce, že tento objedná zboží nabízené společností Janus Versand, a skutečně P. Engler rovněž žádnou objednávku neučinila. Krom toho v žádném případě ze spisu nevyplývá, že P. Engler žádostí o vydání slíbené „výhry" vzala na sebe jakýkoli závazek vůči této společnosti, i kdyby se jednalo pouze o náklady k získání udělení výhry.

38 Za těchto podmínek žaloba, jakou je žaloba podaná P. Engler ve věci v původním řízení, nemůže být považována za žalobu smluvní povahy ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce bodu 3 Bruselské úmluvy.

39 V rozporu s tvrzením P. Engler a rakouské vlády není toto konstatování vyvráceno ani cílem, který představuje základ tohoto ustanovení, totiž zajištění přiměřené ochrany spotřebiteli jako domnělé slabší straně, ani okolností, že v projednávaném případě byl k zásilce zaslané Janus Versand jmenovitě určenému spotřebiteli přiložen formulář nazvaný „nezávazná zkušební objednávka", který byl prokazatelně určen k tomu, aby spotřebitele přiměl objednat zboží prodávané touto společností.

40 Jak totiž vyplývá z jeho samotného znění, uvedený článek 13 se týká jasně „smlouvy uzavřené" spotřebitelem, „jejímž předmětem je poskytnutí služeb nebo dodání zboží".

41 Výklad, který vyplývá z bodů 36 až 38 tohoto rozsudku, je ještě posílen místem, které pravidla o příslušnosti ve věcech spotřebitelských smluv uvedená v hlavě II, oddílu 4 Bruselské úmluvy zaujímají v systému stanoveném touto úmluvou.

42 Články 13 až 15 uvedené úmluvy totiž představují odchylku z obecné zásady uvedené v článku 2 prvním pododstavci této úmluvy, která zakládá

příslušnost soudů smluvního státu, na jehož území má žalovaný své bydliště.

43 Z toho vyplývá, že v souladu s ustálenou judikaturou pravidla o zvláštní příslušnosti uvedená v článcích 13 až 15 Bruselské úmluvy musejí být vykládána restriktivně, přičemž tento výklad nesmí překročit rámec případů výslovně předpokládaných uvedenou úmluvou (viz zejména výše uvedené rozsudky Bertrand, bod 17; Shearson Lehman Hutton, body 14 až 16; Benincasa, bod 13, a Mietz, bod 27).

44 Jelikož použití čl. 13 prvního pododstavce bodu 3 Bruselské úmluvy je tedy vyloučeno ve věci, která vykazuje znaky uvedené v předběžné otázce tak, jak je přeformulována v bodě 28 tohoto rozsudku, je třeba v důsledku toho přezkoumat, zda žaloba, jako je dotčená žaloba v původním řízení, může být považována za žalobu mající smluvní povahu ve smyslu čl. 5 bodu 1 této Úmluvy.

45 V tomto ohledu je třeba nejdříve konstatovat, že jak vyplývá ze samotného znění, čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy nevyžaduje uzavření smlouvy (viz ve stejném smyslu rozsudek ze dne 17. září 2002, Tacconi, C-334/00, Recueil, s. I-7357, bod 22).

46 Je třeba rovněž poukázat na to, že Soudní dvůr již rozhodl, že příslušnost pro rozhodování o sporech týkajících se existence smluvního závazku musí být určena v souladu s čl. 5 bodem 1 Bruselské úmluvy a že toto ustanovení je rovněž použitelné, i když vznik smlouvy, který dal podnět k podání žaloby, je mezi účastníky řízení sporný (viz rozsudek ze dne 4. března 1982, Effer, C-38/81, Recueil, s. 825, body 7 a 8).

47 Krom toho z judikatury vyplývá, že závazky, které mají svůj základ ve vztahu existujícím mezi sdružením a jeho členy, musejí být považovány za věci týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy ve smyslu čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy z důvodu, že členství v soukromoprávním sdružení vytváří mezi členy sdružení úzké vztahy stejného druhu, jaké existují mezi smluvními stranami (viz rozsudek ze dne 22. března 1983, Peters, C-34/82, Recueil, s. 987, body 13 a 15).

48 Z výše uvedeného vyplývá, že, jak uvedl generální advokát v bodě 38 svého stanoviska, pojem „smlouva nebo nároky ze smlouvy" uvedený v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy není Soudním dvorem vykládán úzce.

49 Z toho vyplývá, že konstatování učiněné v bodech 38 a 44 tohoto rozsudku, podle něhož nemá žaloba podaná v původním řízení smluvní povahu ve smyslu článku 13 prvního pododstavce Bruselské úmluvy, sám o sobě nebrání tomu, aby tato žaloba mohla nicméně spadat pod předmět sporu, jenž tvoří věci týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy ve smyslu čl. 5 bodu 1 Úmluvy.

50 Za účelem zjištění, zda se jedná v původním řízení o takový případ, je třeba připomenout, že z judikatury vyplývá, že jednak čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy sice nevyžaduje uzavření smlouvy, identifikace závazku je nicméně pro použití tohoto ustanovení nezbytná, jelikož příslušnost ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároků ze smlouvy je určena podle místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn (viz výše uvedený rozsudek Tacconi, bod 22). Krom toho Soudní dvůr vícekrát rozhodl, že pojem věci týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy ve smyslu tohoto ustanovení nelze chápat tak, že upravuje situaci, v níž neexistuje dobrovolně přijatý závazek jedné strany vůči druhé straně (rozsudky ze dne 17. června 1992, Handte, C-26/91, Recueil, s. I-3967, bod 15; výše uvedený rozsudek Réunion européenne a další, bod 17; výše uvedený rozsudek Tacconi, bod 23, a ze dne 5. února 2004, Frahuil, C-265/02, Recueil, s. I-1543, bod 24).

51 V důsledku toho použití pravidla o zvláštní příslušnosti stanoveného ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároků ze smlouvy v čl. 5 bodě 1 předpokládá určení právního závazku dobrovolně přijatého jednou osobou vůči jiné osobě, o který se opírá žaloba žalobce.

52 V tomto ohledu předkládající soud konstatoval, že v projednávaném případě jednak podnikající prodejce zaslal z vlastní iniciativy spotřebiteli, aniž by tento o to jakkoli žádal, zásilku, v níž je spotřebitel jmenovitě označen jako výherce ceny.

53 Takové zaslání příjemcům odesílatelem provedené jím zvolenými prostředky, které má svůj původ výlučně ve vůli svého původce, může tedy představovat závazek „dobrovolně přijatý" ve smyslu judikatury uvedené v bodě 50 tohoto rozsudku.

54 Mimoto podle předkládajícího soudu slib výhry provedený za takových podmínek podnikatelem, který jasně nezdůraznil existenci náhody nebo dokonce použil formulace, které mohou spotřebitele uvést v omyl, aby ho přiměly k uzavření smlouvy, kterou získá výrobky nabízené podnikatelem, mohl jednak u příjemkyně zásilky vyvolat dojem, že jí bude udělena cena, pokud zašle zpět přiloženou „poukázku k vyplacení".

55 Krom toho ze spisu poskytnutého předkládajícím soudem vyplývá, že příjemkyně sporné zásilky výslovně přijala slib výhry provedený v její prospěch, jelikož požadovala vyplacení ceny jí zdánlivě vyhrané.

56 Přinejmenším od tohoto okamžiku přitom dobrovolné jednání podnikatele za okolností jako v původním řízení musí být posuzováno jako jednání, které může založit závazek, který zavazuje svého původce ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároků ze smlouvy. S výhradou definitivní kvalifikace tohoto závazku, která přísluší předkládajícímu soudu, může být tudíž podmínka vztahující se k existenci závazku zavazujícího jednu stranu vůči druhé, zmíněná uvedenou judikaturou v bodě 50 tohoto rozsudku, rovněž považována za splněnou.

57 Je třeba dodat, že žaloba, jaká byla podána spotřebitelem v původním řízení, má za cíl, aby po podnikajícím prodejci bylo soudní cestou vymoženo vydání zdánlivě vyhrané ceny, jejíž vyplacení je tímto prodejcem odmítnuto. Má tedy svůj základ právě ve slibu sporné výhry, jelikož domnělý příjemce za účelem odůvodnění své žaloby uplatňuje nesplnění tohoto slibu.

58 Z toho vyplývá, že všechny podmínky nezbytné k použití čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy jsou ve věci, jakou je věc v původním řízení, splněny.

59 Z důvodů uvedených generálním advokátem v bodě 48 jeho stanoviska samotná skutečnost, že podnikající prodejce ve skutečnosti neměl v úmyslu vydat slíbenou

výhru příjemci své zásilky, není v tomto ohledu relevantní. S ohledem na to, co bylo řečeno v bodě 45 tohoto rozsudku, totéž platí, pokud jde o okolnost, že udělení ceny nebylo závislé na objednávce zboží a že spotřebitel skutečně žádnou takovou objednávku neučinil.

60 Za těchto podmínek žaloba, jako je žaloba podaná P. Engler u předkládajícího soudu, spadá do rozsahu použití čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, takže, jak vyplývá z bodu 29 tohoto rozsudku, není již dále nezbytné se tázat na použitelnost čl. 5 bodu 3 Úmluvy.

61 S ohledem na veškeré výše uvedené úvahy je namístě zodpovědět předběžnou otázku, že pravidla o příslušnosti stanovená Bruselskou úmluvou musejí být vykládána následujícím způsobem:

— žaloba, kterou se spotřebitel domáhá určení podle právních předpisů smluvního státu, na jehož území má své bydliště, že společnost zásilkového prodeje se sídlem v jiném smluvním státě je povinna vydat cenu zdánlivě jím vyhranou, má smluvní povahu ve smyslu čl. 5 bodu 1 uvedené úmluvy, za podmínky, že jednak tato společnost za účelem přimět spotřebitele k uzavření smlouvy mu zaslala jmenovitě určenou zásilku, která mohla vyvolat dojem, že mu bude udělena cena, pokud zašle zpět „poukázku k vyplacení" přiloženou k této zásilce, a že jednak uvedený spotřebitel přijme podmínky stanovené prodejcem a skutečně požádá o vyplacení slíbené výhry;

— naproti tomu, i když uvedená zásilka obsahuje kromě toho reklamní katalog výrobků této společnosti s formulářem „nezávazná zkušební objednávka", dvojí

okolnost, že udělení ceny není závislé na objednávce zboží a že spotřebitel skutečně žádnou takovou objednávku neučinil, nemá žádný vliv na výše uvedený výklad.

K nákladům řízení

62 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Pravidla o příslušnosti stanovená Úmluvou ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, ve znění Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky, ve znění Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky a ve znění Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996

o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království, musejí být vykládána následujícím způsobem:

— **žaloba, kterou se spotřebitel domáhá určení podle právních předpisů smluvního státu, na jehož území má své bydliště, že společnost zásilkového prodeje se sídlem v jiném smluvním státě je povinna vydat cenu zdánlivě jím vyhranou, má smluvní povahu ve smyslu čl. 5 bodu 1 uvedené Úmluvy, za podmínky, že jednak tato společnost za účelem přimět spotřebitele k uzavření smlouvy mu zaslala jmenovitě určenou zásilku, která mohla vyvolat dojem, že mu bude udělena cena, pokud zašle zpět „poukázku k vyplacení" přiloženou k této zásilce, a že jednak uvedený spotřebitel přijme podmínky stanovené prodejcem a skutečně požádá o vyplacení slíbené výhry;**

— **naproti tomu, i když uvedená zásilka obsahuje kromě toho reklamní katalog výrobků této společnosti s formulářem „nezávazná zkušební objednávka", dvojí okolnost, že udělení ceny není závislé na objednávce zboží a že spotřebitel skutečně žádnou takovou objednávku neučinil, nemá žádný vliv na výše uvedený výklad.**

Podpisy.